

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/64482,Inwigilacja-przygotowan-Kosciola-do-III-pielgrzymki-Jana-Pawla-I-na-przykladzie.html>

ARTYKUŁ

Inwigilacja przygotowań Kościoła do III pielgrzymki Jana Pawła II na przykładzie Krakowa

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: RAFAŁ ŁATKA 25.03.2020

Zgodnie z założeniami sformułowanymi przez MSW jeszcze w grudniu 1986 zasadniczym celem działania władz było uzyskiwanie wszelkich informacji

dotyczących planowanej wizyty Jana Pawła II w PRL. Najbardziej istotne było pozyskiwanie wiedzy na temat zamierzeń Kościoła związanych z pielgrzymką.

Miano również realizować powiązane z tym zadania, określone w *Wytycznych* kierownika Sztabu WUSW w Krakowie przekazanych do realizacji jednostkom miejscowego garnizonu:

1. 1. Odcinanie Kościoła od wszelkich inicjatyw przeciwnika politycznego, mających na celu upolitycznienie wizyty lub wypaczenia jej religijnego charakteru.
2. 2. Wytworzenia przekonania wśród hierarchii kościelnej i kleru, że tylko odpowiedzialna i zgodna współpraca z władzami na różnych szczeblach, pozwoli na niezakłócony przebieg wizyty.
3. 3. Wykorzystanie płaszczyzny przygotowań do dalszego umacniania agenturalnego i pogłębionego rozpoznania grup i środowisk w tym szczególnie opozycyjnych celem neutralizowania politycznie negatywnych inicjatyw, zamiarów i działań.

Pierwsze meldunki

Pierwsze doniesienia agenturalne i meldunki dotyczące przygotowań do pielgrzymki zaczęto zbierać już na początku 1986 r. Miało to ścisły związek z zaplanowanym na 1987 rok Kongresem Eucharystycznym, który jak planował Episkopat i duchowieństwo miał być połączony z wizytą Jana Pawła II. W grudniu 1986 rozpoczęto, zgodnie z dyrektywami centrali proces wyselekcjonowania i wytypowania agentury mającej możliwości realizowania zadań operacyjnych i wszechstronnego uzyskiwania i dokumentowania wszelkich informacji odnoszących się do planowanej wizyty Jana Pawła II w Polsce.

**Wierni z transparentem
zdelegalizowanej przez dyktaturę
Wojciecha Jaruzelskiego
"Solidarności" podczas
uroczystości na krakowskich
Błoniach 10 VI 1987 r. (sygn. IPN
Kr 056/105)**

**Jan Paweł II w Krakowie 10 VI
1987 r. w drodze na mszę św. na
Błoniach (fot. operacyjna SB, IPN
Kr 056/105)**

Planowano przede wszystkim wyszukać takie osobowe źródła informacji, które mogły mieć bezpośredni dostęp do papieża i jego otoczenia i mogły wykonywać zadania związane z *kształtowaniem ocen i opinii w tym środowisku* i wpływać na samego Jana Pawła II bezpośrednio lub przy pomocy innych osób.

Pierwsze doniesienia agenturalne i meldunki dotyczące przygotowań do pielgrzymki zaczęto zbierać już na początku 1986 r.

Ponadto, zgodnie z poleceniami z Departamentu IV, miały to być również osoby, które znajdą się w komitetach organizujących wizytę bądź takie, które będą brać udział w uroczystościach, w których będzie uczestniczył papież.

SB bierze się do pracy

Krakowska SB intensywnie zbieranie informacji rozpoczęła w styczniu 1987 r. Pierwszy donos znajdujący się w sprawie „Zorza II” pochodzi z 13 stycznia, ale był mało on szczegółowy i zawierał informacje nieprzydatne dla aparatu represji.

Podczas przygotowań do kolejnej wizyty papieża w Krakowie i w trakcie jej trwania na czele krakowskiej bezpieki stał Jerzy Gruba, zastępca komendanta głównego MO w l. 1983-1985 (w okresie tym osobiście stał na czele grupy tuszującej dowody w sprawie zabójstwa Grzegorza Przemyka). Wcześniej, w l. 1981-1983 był komendantem wojewódzki milicji w Katowicach (w czasie ataku na kopalnię "Wujek" nadzorował tę akcję). Od 1985 szef Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Krakowie

Podobny charakter miały doniesienia z początku marca. Zakres pozyskiwanych informacji w pierwszym kwartale 1987 r. był dla kierownika sztabu Z. Majki wysoce niezadowolający. Prawdopodobnie na skutek reprimendy kierownika sztabu operacji „Zorza II” sytuacja ta uległa zmianie i zaczęto zdobywać wiedzę wartościową. Pod koniec miesiąca krakowska SB sporządziła dokładne wytyczne, według których mieli pracować tajni współpracownicy Wydziału IV. Pierwszorzędnym celem było:

Zapewnienie pełnego i wszechstronnego rozpoznania planów, zamierzeń i inicjatyw zarówno Watykanu, jak też kierownictwa Kościoła krakowskiego oraz ogniw powołanych do przygotowania wizyty papieża z uwzględnieniem stopnia realizacji wytycznych Episkopatu i oddolnych inicjatyw organizacyjnych.

Poza wyżej wymienionymi zadaniami, najistotniejsze z perspektywy władz było rozpoczęcie kontaktów Kościoła z działaczami opozycyjnymi i ich zamierzenia mające na celu *wykorzystanie wizyty do celów pozareligijnych*. Dopiero na trzeci, miejscu znalazło się przekazywanie informacji wiążących się z bezpieczeństwem papieża.

Pierwszorzędnym celem było „zapewnienie pełnego i wszechstronnego rozpoznania planów, zamierzeń i inicjatyw zarówno Watykanu, jak też kierownictwa Kościoła krakowskiego oraz ogniw powołanych do przygotowania wizyty papieża z uwzględnieniem stopnia realizacji wytycznych Episkopatu i oddolnych inicjatyw organizacyjnych.”

Podobnie jak przy okazji pielgrzymki Ojca Świętego w 1983 krakowska SB przygotowywała szczegółową analizę *zagrożeń wynikających z działalności Kościoła w kontekście wizyty Jana Pawła II*. Jako najgroźniejsze dla interesów władz oceniano: aktywność księży znanych z opozycyjnych postaw i aktywizację zwanych w żargonie aparatu represji środowisk antysocjalistycznych. Jako inne istotne zagrożenia dla prawidłowego z punktu widzenia władz przebiegu wizyty wskazywano zamierzenia środowisk związanych z „Solidarnością”. Szczególną uwagę SB zwróciła na przygotowania Duszpasterstwa Hutników, które planowało na każde spotkanie z Janem Pawłem II wysłać swoich przedstawicieli.

Z biegiem czasu ilość informacji pozyskiwanych przez SB systematycznie się zwiększała, by – podobnie jak to było w przypadku pielgrzymki Jana Pawła II z roku 1983 – osiągnąć największe natężenie na początku czerwca, w okresie bezpośrednio poprzedzającym wizytę. Przykładowo w doniesieniu TW ps. „Mateusz” z 3 czerwca uzyskano szczegółowe informacje na temat zebrania służby porządkowej, która miała pilnować porządku w czasie uroczystości na Błoniach. TW przedstawił sposób funkcjonowania służby i nastroje, jakie w niej panowały (opozycyjne były regułą).

Szczegółnej kontroli operacyjnej poddano krakowską kurię i duchownych znanych z popierania opozycji, w tym przede wszystkim ks. Kazimierza Jancarza. Aparat bezpieczeństwa dzięki źródłom agenturalnym pozyskał informacje dotyczące „plotek”, jakie funkcjonowały w otoczeniu kardynała Macharskiego. Wśród nich, takich jak ta, że niektóre osoby mają za złe Macharskiemu częste rozmowy, spotkania z władzami w tym z MSW. Jeden z współpracowników miał się wyrazić, że niedługo gen. Gruba i Macharski będą wzajemnie zapraszać się

